

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ДМИТРІВНА

УДК: 378 + 371.13 + 188

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ**

13.00.08 – дошкільна педагогіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса - 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Жаровцева Тетяна Григорівна,
 Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
 директор інституту дошкільної та спеціальної освіти, завідувач кафедри сімейного та естетичного виховання

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Степанова Тетяна Михайлівна,
 Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського,
 декан факультету розвитку дитини, завідувач кафедри дошкільної освіти і соціального розвитку особистості

кандидат педагогічних наук, доцент
Карнаух Леся Петрівна,
 Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології.

Захист відбудеться «30» вересня 2014 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська 36.

Автореферат розіслано «29» серпня 2014 р.

Вчений секретар
 спеціалізованої вченої ради

І. О. Татарина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження зумовлюється концептуальними положеннями прийнятих в Україні державних документів: Національній стратегії розвитку освіти України у 2012-2021 рр., Законів України «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», які наголошують на підготовку педагогічних кадрів, у тому числі дошкільного профілю, що спрямована на підвищення їхнього престижу та соціального статусу, забезпечення умов для професійного та культурного зростання.

Кардинальна модернізація системи освіти в Україні відповідно до політичних, соціально-економічних, культурних трансформацій, світових тенденцій глобалізації та інтеграції, зміни світоглядної парадигми вимагає висококваліфікованого, конкурентоспроможного педагога. У зв'язку з цим зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, які повинні забезпечувати гармонійний розвиток дітей, формувати гуманістичні та духовно-ціннісні орієнтації дітей, створюючи міцні основи для їхнього подальшого навчання та виховання.

У контексті громадянського суспільства підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій дітей є першочерговим завданням державної стратегії в Україні. Політичні й соціально-економічні процеси, що відбуваються в країні, актуалізують необхідність виховання особистості, здатної здійснювати самостійний ціннісний вибір, визначати свою громадянську позицію та моральні орієнтири своєї життєдіяльності.

Проблему формування ціннісних орієнтацій розглядали: І. Білецька, Н. Дятленко, І. Лапченко, С. Тищенко, Д. Корольов, С. Кулачківська, В. Кутішенко, С. Лупінович, В. Лапно, В. Маршицька, Л. Колбіна, Т. Приходько та ін. Досліджено різні аспекти формування ціннісних орієнтацій у дітей різного віку.

Особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти вивчались у різних напрямках: компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти (А. Богуш); формування професійної компетентності у майбутніх вихователів (Г. Беленька); підготовка майбутніх вихователів до економічного виховання дошкільників (Н. Грама); до роботи з сім'ями дошкільників (Т. Жаровцева); організації та управління фізичним вихованням (Н. Денисенко), підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в системі заочного навчання (В. Нестеренко) та інші.

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури дозволив виявити суперечності в підготовці майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, зокрема між:

- необхідністю якісної підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників і рівнем організації навчального процесу у вищій школі;

- традиційною системою підготовки студентів у педагогічних вишах і практикою роботи майбутніх вихователів з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників;

- необхідністю цілеспрямованого самовдосконалення педагогічних можливостей майбутнього вихователя та недостатньою опорою на ціннісний підхід як умови найбільш повного розкриття професійної готовності.

Необхідність розв'язання означених суперечностей зумовила вибір теми дисертаційного дослідження **«Підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми кафедри сімейного та естетичного виховання «Теоретико-методичні основи формування особистості в умовах сім'ї» (№126U000331), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 7 від 27.02.2014 р.), узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 25.03.2014 р.).

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність і структуру поняття «готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників»; уточнити зміст поняття «ціннісні орієнтації старших дошкільників».

2. Визначити критерії, показники й схарактеризувати рівні готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

3. Виявити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

4. Розробити й апробувати експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – експериментальна методика підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Гіпотеза дослідження: підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників буде ефективною,

якщо: спрямувати навчальний процес на підготовку майбутніх вихователів до розвитку внутрішньої мотиваційної структури особистості; задіяти засоби ситуаційного навчання у педагогічному процесі; залучати майбутніх вихователів до проектувальної діяльності

Методи дослідження: теоретичні - аналіз і систематизація філософської, психолого-педагогічної і навчально-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; визначення педагогічних умов, що сприяють підготовці майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; емпіричні - опитування (анкетування) студентів з метою виявлення стану підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою перевірки ефективності виокремлених педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників; методи математичної статистики (статистична обробка результатів експериментальної роботи та їх інтерпретація) з метою перевірки достовірності результатів дослідження та підтвердження гіпотези.

Базою дослідження виступили Інститут дошкільної та спеціальної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», факультет розвитку дитини Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Експериментальним дослідженням було охоплено 231 особу. У формувальному експерименті взяли участь 115 студентів.

Наукова новизна дослідження: *вперше* визначено сутність і структуру поняття «готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників», яке розуміємо як особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних та духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою підготовкою щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; уточнено поняття «ціннісні орієнтації старших дошкільників»; подальшого розвитку набула теорія і методика підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності з дітьми старшого дошкільного віку.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що було розроблено й експериментально апробовано методику підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників; визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, соціально-рольовий, комунікативно-діяльнісний з відповідними показниками); схарактеризовано рівні (достатній, середній, низький) готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до

формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників (спрямованість навчального процесу на підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; активізація засобів ситуаційного навчання в процесі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; залучення майбутніх вихователів до проектувальної діяльності, що забезпечує їхнє свідоме ставлення до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників); розроблено спецкурс «Формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників». Матеріали дослідження можуть бути використані в практиці роботи вихователів дошкільних навчальних закладів, в організації співпраці вихователів із сім'єю; у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів у вищих педагогічних закладах та в системі підвищення кваліфікації працівників дошкільних навчальних закладів, при складанні програм та навчально-методичних посібників з дошкільної освіти. Висновки дисертації можуть бути рекомендовані для студентів, магістрантів для написання курсових, дипломних та магістерських робіт, аспірантів у ході підготовки наукових статей, підручників, методичних рекомендацій тощо.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 2397 від 11.11.13 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (акт про впровадження № 01/68-1 від 22.01.2014 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (акт про впровадження № 3507/01-55/14 від 16.12.2013 р.), та в робочий процес Одеського дитячого навчального закладу № 69 (Акт про впровадження від 04. 11. 2012р), дошкільних навчальних закладах № 2, № 3 с. Зоря, Саратського району, Одеської області (Акт про впровадження від 22.02.13 р.).

Апробація результатів дослідження: основні положення і результати дисертаційного дослідження обговорено на *міжнародних педагогічних конгресах*: «Новости научной мысли» (г. Прага (Чехія) 27 октября – 05 ноября 2011 г.), «Научная индустрия европейского континента» (г. Прага (Чехія), 27 ноября - 05 декабря 2011 г.), «Теоретико-методичні засади передшкільної освіти в сучасному освітньому просторі» (Миколаїв, 2012 р.); *міжнародних форумах*: «Сучасні тенденції у педагогічній освіті і науці України та Ізраїлю: шляхи до інтеграції» (Одеса, 2012 р.), «Современные тенденции в педагогическом образовании и науке Украины и Израиля: путь к интеграции» (Израиль, 2013р.); *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук» (Київ, 08 лютого 2014р.), «Образование и наука XXI века» (Болгария, 17-25 октября 2013 г.); *всеукраїнських науково-практичних*

конференціях: «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Запоріжжя, 11 квітня 2012 р.), «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Кіровоград, 15 серпня 2012 р.), Педагогічна освіта: теорія і практика (Кам'янець-Подільськ, 2012 р.), *міжвузівських науково-практичних конференціях*: «Науково-дослідна робота у вищих навчальних закладах: досвід та проблеми» (Одеса, 2011 р.).

Публікації: Основні результати дослідження висвітлено у 17 публікаціях, з них 7 статей – у фахових виданнях України; 2 статті – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 8 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації: Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 273 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 172 сторінки. У тексті вміщено 12 таблиць, 10 рисунків, що обіймають 11 сторінок основного тексту. У списку використаних джерел 274 найменувань, з яких 4 – іноземною мовою. Додатки викладено на 74 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання й гіпотезу дослідження, розкрито його наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, висвітлено методи, подано інформацію щодо апробації, упровадження результатів дослідження та публікацій з теми дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників»** проаналізовано наукову психолого-педагогічну літературу з досліджуваної проблеми.

У вітчизняній та зарубіжній науці проблемі професійної підготовки майбутніх вихователів присвячено дослідження: Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, Г. Грами, Т. Жаровцевої, Н. Гавриш, І. Калініченко, Е. Карпової, І. Княжевої, О. Кучерявого, Н. Лисенко, В. Нестеренко, Р. Савченко, Т. Танько та ін. Учені обґрунтовують необхідність особистісного розвитку майбутніх вихователів, формування у них проєктивних, організаторських і конструктивних умінь, а також умінь здійснення педагогічної діагностики, моделювання та аналізу педагогічних ситуацій, що виникають у процесі життєдіяльності дітей у дошкільному закладі.

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми дозволив дійти висновку, що незважаючи на наявність значної кількості наукових праць щодо підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності, проблема

підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників є недослідженою.

Підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників» розглядаємо як процес, що спрямований на здобуття педагогічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Проблему формування ціннісних орієнтацій у дітей досліджувалась у різних напрямках, а саме: ціннісні ставлення до себе та ровесників (Н. Дятленко, І. Лапченко, С. Тищенко), емоційно-оцінне ставлення до життя (Д. Корольов), ціннісне ставлення до рідного краю (В. Лапно), до навчальної діяльності (В. Кутішенко, С. Лупінович), до природи (В. Маршицька), виховання цінності іншої людини (І. Білецька), формування соціально-ціннісних орієнтацій (Л. Колбіна), ціннісні орієнтації сучасної молоді (О. Єрьоміна).

Під ціннісними орієнтаціями розуміємо елементи внутрішньої мотиваційної структури особистості, як-от: мотиви, погляди, переконання, потреби та устремління які орієнтують людину на певну поведінку та діяльність, на досягнення життєвих цілей.

Якість підготовки майбутніх фахівців визначається рівнем готовності студентів до здобуття ними знань, умінь і навичок, необхідних вихователю для формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників розглядаємо як особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних та духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою підготовкою щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної галузі освіти повинна здійснюватись в єдності з їхнім особистісним розвитком. Організація навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі передбачає не лише формування готовності майбутніх фахівців до виховання дітей, а й спрямовується на становлення стратегій побудови розвивального способу життя, формування вільної й відповідальної особистості, здатної професійно розвивати дитину, формувати гуманістичні та духовно-ціннісні орієнтації у дітей. Професійний розвиток є невід'ємною складовою особистісного розвитку майбутнього спеціаліста. В його основі лежить принцип саморозвитку, що детермінує здатність особистості скеровувати власну життєдіяльність на предмет практичного перетворення й таку, що призводить до вищої форми творчої самореалізації на ґрунті здатності до самоуправління. Це вимагає зміни статусу студента: з пасивного об'єкта педагогічного впливу він має стати активним суб'єктом, який за допомогою та під контролем викладачів, послідовно й відповідально здобуває професійну освіту. Пріоритетним завданням професійної

підготовки майбутніх фахівців має стати усвідомлення ними того, що фахова підготовка майбутнього вихователя у вищому навчальному закладі має на меті не лише формування професійної готовності спеціаліста, а й виховання самодостатньої особистості, людини, яка любить життя, дітей, має чіткі життєві та професійні орієнтири, програму особистісного й професійного самовдосконалення, здатну органічно адаптуватися до життя в глобальному світі багатовимірних зв'язків та формувати ціннісні орієнтації у дітей.

На підставі теоретичного аналізу наукових джерел щодо сутності формування професійної підготовки майбутніх вихователів, специфіки підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників було визначено педагогічні умови з діагностування готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, а саме: спрямованість навчального процесу на підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; активізація засобів ситуаційного навчання в процесі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; залучення майбутніх вихователів до проектувальної діяльності, що забезпечує свідоме ставлення до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

У другому розділі **«Експериментальна робота з підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників»** розроблено й апробовано експериментальну методику підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, представлено результати експериментальної перевірки педагогічних умов.

За результатами теоретичних досліджень й аналізу професійної підготовки було виокремлено наступні критерії готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників: *мотиваційно-ціннісний із показниками*: обізнаність студентів з поняттям «ціннісні орієнтації»; наявність позитивної мотивації та спрямованості студентів на формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; наявність знань і вмінь з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; *соціально-рольовий із показниками*: здатність адаптуватися, пристосовуватись до ситуацій з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; потреба в здобутті професійних знань, умінь та навичок щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; прагнення до успішного здійснення процесу формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; *комунікативно-діяльнісний із показниками*: наявність умінь з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; здатність аналізувати помилки успішного і неуспішного досвіду роботи з дітьми;

уміння обирати оптимальні форми, методи й прийоми формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Ступінь сформованості кожного з показників визначає рівень готовності студентів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Відповідно до прояву кожного з показників було визначено рівні готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників: достатній, середній та низький.

Достатній рівень готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників характеризується стійкою мотивацією до професійної діяльності, усвідомленою потребою у здобутті професійних знань, умінь та навичок щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; позитивною професійною спрямованістю, наполегливістю в досягненні своїх цілей; повним обсягом здобутих знань щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Майбутній фахівець володіє достатньою кількістю знань, умінь та навичок щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, готовий творчо застосувати їх у життєвих ситуаціях, спостерігається професійна готовність з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Середній рівень готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників є базовим, характеризується позитивно-пасивним ставленням до процесу фахової підготовки, недостатньою професійною спрямованістю, наполегливістю в досягненні своїх цілей; повнотою здобутих професійних знань з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; володінням навичками щодо реалізації отриманих знань. Студенти без утруднень справляються з практичними завданнями, проявляючи необхідні базові вміння та навички, але допускають неточності у відповідях, або у розробках проектів, не завжди можуть висловити свою думку. Часто змінюється інтерес до виховної діяльності та власного вдосконалення. Дії студентів самостійні, якщо необхідно відшукати оптимальний варіант розв'язання певних труднощів, але вони відчують нерішучість. Цей рівень притаманний майбутнім вихователям, які вміють реалізовувати і аналізувати власні здібності, долати негативні емоції в роботі.

Низький рівень готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників характеризується відсутністю в студентів позитивної мотивації щодо професійної діяльності, низькою потребою у здобутті професійних знань, умінь і навичок щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; відсутністю професійної спрямованості, наполегливості в досягненні своїх цілей. У студентів низького рівня спостерігається повна відсутність рефлексії, аналіз минулих помилок викликає страх перед здійсненням нових необачних вчинків. Занадто критичний розум заважає втіленню власних цілей. Значущість

особистісної позиції в спільній діяльності і її організації є досить низькою, студенти не схильні до самоусвідомлення і лише епізодично виявляють ознаки роботи щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Для того, щоб визначити рівень прояву кожного критерію було використано наявні методи психодіагностики, тести, анкети, методики, що дозволили отримати результат, який свідчить про готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Для діагностики обізнаності студентів, наявності знань та вмінь з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників за мотиваційно-ціннісним критерієм було використано методики: «Педагогічні ситуації», Діагностика особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса, «Ціннісні орієнтації» М. Рокича. Діагностику прояву показників за соціально-рольовим критерієм здійснювали такими методиками: Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності (Ч. Спілберга, Ю. Ханін), багаторівневий особистісний питальник «Адаптивність», діагностика рівня саморозвитку та професійно-педагогічної діяльності (Л. Бережнова). Результати готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників за комунікативно-діяльнісним критерієм вивчалися методиками: «Лідер», «Упевненість у собі» (тест Райдаса), тест на креативність (питальник, за Н. Вишняковою).

Результати констатувального етапу експерименту засвідчили здебільшого середній (в ЕГ – 52,17 %; у КГ – 54,31 %) та низький (в ЕГ – 47,83 %; у КГ – 45,69 %) рівні готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

На формувальному етапі було апробовано методику реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, що обіймала три взаємопов'язані етапи. Перший - ознайомлювально-когнітивний етап - передбачав збагачення пізнавального потенціалу майбутніх вихователів, а саме: поширення уявлень студентів про ціннісні орієнтації, поглиблення їхніх знань щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, способів і вимог їх використання у процесі педагогічної діяльності. Другий - емоційно-емпатійний етап - спрямовано на професійно-педагогічну підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оволодіння ними необхідними знаннями, вміннями та навичками для формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Метою третього - діяльнісно-творчого - етапу було апробування студентами набутого досвіду щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників під час педагогічної практики у дошкільних закладах.

Відповідно до етапів методики формувального експерименту було реалізовано визначені педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, а саме: спрямованість навчального процесу на підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; активізація засобів ситуаційного навчання в процесі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; залучення майбутніх вихователів до проектувальної діяльності, що забезпечує свідоме ставлення до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Так, педагогічна умова, що полягала у спрямованості навчального процесу на підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, була спрямована на узагальнення та систематизацію знань у студентів щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників та входила до змісту ознайомлювально-когнітивного етапу. Відповідно до завдання першого етапу формувального експерименту до проведення експериментальної роботи було залучено викладачів суміжних дисциплін таких, як: «Дошкільна педагогіка», «Соціальна педагогіка», «Етика та естетика», «Основи педагогічної майстерності», «Сімейна педагогіка», «Теорія та технологія соціалізації дітей в умовах ДНЗ». Було внесено корективи до кожного з означених навчальних предметів як на рівні змісту навчального предмета, так і на рівні наукової проблеми, що досліджувалась. З цією метою було проведено лекції-бесіди з дисципліни «Дошкільна педагогіка» («Ціннісні орієнтації як складова формування особистості старшого дошкільника», «Сучасні методики формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників»), лекції з елементами дискусії з дисципліни «Етика та естетика» («Цінності особистості як підстава життєвої та професійної стратегії майбутнього педагога», «Ціннісні орієнтації сучасного суспільства»), метод рольової гри, педагогічні ситуації, індивідуальні бесіди («Сучасні проблеми формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників», «Методи діагностики системи цінностей особистості»).

Бесіда в процесі викладання лекційного матеріалу дозволила встановити не лише безпосередній контакт лектора зі студентами, але й з'ясувати особисте розуміння і ставлення студентів (аудиторії) до структури цінностей особистості, механізми становлення ціннісних орієнтацій, привернути увагу студентів до найбільш важливих питань теми, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Дискусію використовували як метод перевірки знань, засіб допомоги студентам розширити свої знання з означеного предмета. Для досягнення навчальних цілей було використано відкриті запитання для стимулювання мислення і бажання підтримувати дискусію, а також закриті – щоб

встановити факти чи підтвердити висновки. Так, запитання (Що? Де? Коли?) дозволяли викладачу виявити рівень знань студентів з основ формування ціннісних орієнтацій і діагностики ціннісних орієнтацій та отримати інформацію від аудиторії. Запитання на розмірковування (Як це...? Чому це...? Яким чином ...?) подавалися малими кроками, послідовно, стимулювали усвідомлену відповідь студентів. Запитання (Що спонукало вас сказати...? Наприклад...? Де ще може...?) застосовувались для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, що сприяли підвищенню розуміння предмета обговорення, а також розвитку аналітичного та критичного мислення студентів. Запитання для дискусії (Які досягнення та недоліки...? Яка основна причина для чи проти...? Чому ви підтримуєте?) використовувались з метою спростовування припущення аудиторії, запропонувати альтернативні погляди, розвивати у них судження та умовисновки.

Реалізація другої педагогічної умови, згідно з якою активізація засобів ситуаційного навчання в процесі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників відбувалась на емоційно-емпатійному етапі формувального експерименту. Реалізація цієї умови відбувалась в межах розробленого спецкурсу «Формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників», який було спрямовано на професійно-педагогічну підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оволодіння необхідними знаннями, вміннями та навичками з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

На другому етапі використовувались такі види діяльності: тренінги цілепокладання, креативності, спілкування і т. ін.; ділові ігри; дискусії; аналіз конкретних ситуацій; розробка проектів «Формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників», «Ціннісні орієнтації та ігрова діяльність дошкільників», «Ціннісні орієнтації в сімейному вихованні», «Ціннісні орієнтації: методичний аспект» та ін.; розробки діагностувальних методик щодо визначення рівня сформованості ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, проведення презентацій своїх проектів. Було розроблено систему вправ: «Самопрезентація», «Мої ціннісні орієнтації», «Особистість педагога-вихователя», «Скарбничка життєвих цінностей», «Бажання». Наприклад, вправа «Моя планета», завданням якої було на аркуші намалювати коло – це планета кожного студента. Домалювати материки - основні види діяльності; океани, моря – почуття, які найчастіше вони відчувають; острови - гідності, вміння, здібності; супутники - люди, які подобаються; зірочки - свої якості особистості.

Проведення такого виду діяльності сприяло більш поглибленому ознайомленню з теоретико-методичними питаннями проблеми й усвідомленню майбутніми вихователями ціннісних орієнтацій та їх

важливість у вихованні дітей дошкільного віку. Крім того, спільна робота студентів і викладачів сприяла налагодженню доброзичливої атмосфери, розвитку вміння поважати думки інших, що є важливим у процесі формування ціннісних орієнтацій. Зосередження на реальних питаннях, що виникають перед майбутніми вихователями у професійній діяльності, сприяли формуванню на практичних заняттях аналітичних та оцінних навичок з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, умінь вирішувати проблеми. Також практичні заняття було спрямовано на формування в студентів здатності адаптуватися, пристосовуватися до педагогічних ситуацій у процесі формування ціннісних орієнтацій, діяти відповідно до норми посадових обов'язків.

Завдання на самостійне опрацювання (розробити план професійного самовдосконалення вихователя за орієнтовною схемою; визначити пріоритетні напрями розвитку сучасної дошкільної освіти, розкрити місце ціннісних орієнтацій у психологічній структурі особистості, виписати методи формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників) було спрямовано на закріплення здобутих знань, удосконалення вмінь діяти оперативно, переносити здобуті знання на практику тощо.

Реалізації третьої педагогічної умови, залучення майбутніх вихователів до проектувальної діяльності, що забезпечує свідоме ставлення до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, було присвячено діяльнісно-творчий етап формувального експерименту, який здійснювався під час проходження педагогічної практики, де студенти мали можливість отримати знання, вміння, використовувати в умовах реальної роботи в дошкільних навчальних закладах. Саме на практиці студенти визначали важливість своєї сфери діяльності, з'ясовували ступінь співвідношення особистісних якостей з професією, а також переконалися, наскільки важливими є формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Поряд з обов'язковими розділами, програма педагогічної практики передбачала розділ, який студенти склали індивідуально. Включення того чи того пункту до змісту програми коротко аргументували самі студенти. Результати виконання додаткового розділу за підсумками практики оформлювались окремо і подавались разом з іншими документами педагогічної практики.

З огляду на визначений зміст професійної підготовки студентів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, було доповнено завдання програми педагогічної практики. Студентам усіх навчальних курсів пропонувалася парціальна програма педагогічної практики щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Майбутнім вихователям було рекомендовано такі методи формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників: спостереження за взаємодією дітей; використання нових форм роботи з дітьми в процесі в них формування

ціннісних орієнтацій; підготовка матеріалів для бесіди з дітьми та батьками; участь у методичних семінарах вихователів (підготовка доповідей щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, надання матеріалу); проведення консультацій для вихователів та батьків.

На практиці майбутні вихователі розробляли та захищали свої проекти, які відображали їхнє уявлення щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Студентів було розподілено на групи. Форма презентації обиралась командою особисто (заняття-бесіда, заняття-тренінг, заняття-гра). Практичний досвід, який отримали студенти під час проходження практики, дозволив їм оцінити свій рівень теоретичних знань, побачити реальні проблеми щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. За результатами педагогічної практики проводились конференції, у ході яких студенти звітували про виконання індивідуальних та групових завдань.

Отже, використання потенціалу педагогічної практики, навчальної і самостійної роботи студентів щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників внесло позитивний вклад щодо ефективної підготовки майбутніх педагогів до означеної діяльності.

По завершенні формувального етапу експерименту було проведено прикінцеві зрізи за всіма визначеними критеріями і відповідними показниками. Результати прикінцевих зрізів виявили, що розроблена методика підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників позитивно вплинула на формування готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників (див. таблицю).

Таблиця

Порівняльна характеристика рівнів готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Групи респондентів	Рівні готовності	Низький (%)	Середній (%)	Достатній (%)
КГ на констатувальному етапі		45,69	54,31	0,00
КГ на прикінцевому етапі		25,86	62,07	12,07
ЕГ на констатувальному етапі		47,83	52,17	0,00
ЕГ на прикінцевому етапі		9,57	60,87	29,56

Як засвідчує таблиця, кількість студентів із готовністю до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників на достатньому рівні в ЕГ

становила 29,56% (була 0,00%); у студентів КГ становила 12,07% (була 0,00%); кількість студентів із готовністю до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників на середньому рівні в ЕГ становила 60,87% (була 52,17%); у студентів КГ становила 62,07% (була 54,31%); кількість студентів ЕГ – із готовністю формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників на низькому рівні становила 9,57% (була 47,83%), тоді як у студентів КГ становила 25,86% (була 45,69%).

Отже, результати дослідження засвідчили ефективність розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено проблему підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, визначено педагогічні умови і методика їх реалізації.

1. Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми дозволив дійти висновку, що, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць щодо підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, проблема підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників є мало дослідженою. Завданням професійної підготовки стало визнання особистісного розвитку студента, усвідомлення того, що фахова підготовка майбутнього вихователя у вищому навчальному закладі має на меті не лише формування професійної готовності спеціаліста, а й виховання самодостатньої особистості, людини, яка любить життя, дітей має чіткі життєві та професійні орієнтири, програму особистісного й професійного самовдосконалення, здатну органічно адаптуватися до життя в глобальному світі багатовимірних зв'язків та формувати ціннісні орієнтації у дітей.

Готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників визначено як особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних та духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою підготовкою щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників

2. Підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій визначалася за трьома критеріями та їх показниками: *мотиваційно-ціннісний із показниками*: обізнаність студентів з поняттям «ціннісні орієнтації»; наявність позитивної мотивації згоди та спрямованості у студентів щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; наявність знань і вмінь з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників *соціально-рольовий із показниками*: здатність адаптуватися, пристосовуватись до ситуацій з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; потреба в здобуванні професійних знань, умінь та навичок

щодо формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; прагнення до успішного здійснення процесу формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; *комунікативно-діяльнісний із показниками*: наявність умінь з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; здатність аналізувати помилки успішного і неуспішного досвіду; уміння обирати оптимальні форми та методи формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників визначалась за трьома рівнями: достатнім, середнім та низьким. Надано характеристику кожного рівня.

3. Підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників залежить від реалізації у процесі дошкільної освіти певних педагогічних умов. Щодо першої педагогічної умови, спрямованість навчального процесу на підготовку майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, то вона сприяла організації такої системи навчання, яка використовує не лише інтелектуальні пізнавальні механізми, що реалізуються в традиційних вербальних методиках навчання, спрямованих на розвиток діяльності рефлексії і на формування інтелектуальних навиків, необхідних для вирішення навчальних завдань, але й на сенсорно-перцептивні канали різної модальності, а також почуттєво-інтуїтивні способи здобуття нових знань з формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. Відносно другої педагогічної умови, то активізація засобів ситуаційного навчання в процесі підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників розкривалась у нестандартних ситуаціях, готовністю студентів брати на себе відповідальність, не боятися перешкод, а шукати шляхи їх подолання, відчувати потребу в ефективності своїх дій. Щодо третьої педагогічної умови, то залучення майбутніх вихователів до проєктувальної діяльності, що забезпечує свідоме ставлення до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, заснована на професійній взаємодії в системі «людина-людина». Залучення майбутніх вихователів до проєктувальної діяльності розглядалась як здатність до повноцінної соціальної взаємодії на основі врахування специфіки власних соціальних ролей і ролей тих людей, з якими вино спілкуються, соціальну активність з реалізації цінностей, ціннісних орієнтацій, розвиненість соціального інтелекту, здатність до групової роботи на діалогічній основі та ін.

4. У дослідженні розроблено й апробовано експериментальну методику реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, яка обіймала три етапи: ознайомлювально-когнітивний, емоційно-емпатійний, діяльнісно-творчий. Методами реалізації визначених педагогічних умов підготовки вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників

виступили лекції, практичні заняття, дискусії, навчальні та рольові ігри, кейс-стаді використані під час викладання спецкурсу «Формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників», самостійна пошуково-дослідницька діяльність студентів та педагогічна практика в дошкільному навчальному закладі.

Упровадження експериментальної методики реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників показало, що кількість студентів з високим і середнім рівнями готовності в ЕГ значно вища, ніж у КГ. Так, високого рівня готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників досягли 29,56 % студентів, середнього – 60,87 % і лише 9,57 % студентів продемонстрували низький рівень. У контрольній групі результати дещо нижчі: високого рівня досягли лише 12,07 % студентів, 62,07 % студентів продемонстрували середній рівень та 25,86 % студентів - на низькому рівні.

Проведене дослідження дає можливість вирішувати питання організації ефективного процесу підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників під час їхньої професійної підготовки. Проте, його результати не є вичерпними і не претендують на всебічне розкриття порушеної проблеми, що є перспективою подальших досліджень, вивчення зарубіжного досвіду та впровадження його в практику підготовки майбутнього вітчизняного спеціаліста.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Величко Т. Д. Адаптація студентів до навчальної діяльності / Т. Д. Величко // Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика». - Випуск 12 - Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. - С. 135-139.

2. Величко Т. Д. Аксіологічний підхід в системі професійної підготовки майбутніх вихователів / Т. Д. Величко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наук. пр.. - Одеса. - № 9-10, 2011. – С. 236-240.

3. Величко Т. Д. Критеріальний апарат з діагностування компетентності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Т. Д. Величко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : збірник наукових праць. - Випуск 1.37. - Миколаїв, 2012. - С. 349-351.

4. Величко Т. Д. Оцінно-етичні судження як складова соціальної компетенції дитини старшого дошкільного віку / Т. Д. Величко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування

України, 159 Частина 4, Серія «Педагогіка, психологія, філософія», Київ, 2011. - С. 261-265.

5. Величко Т. Д. Формування ціннісних орієнтацій як складова соціалізації старших дошкільників / Т. Д. Величко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. - Ялта. - Випуск 22 (Частина 1), 2011. - С. 187-190.

6. Величко Т. Д. Ціннісні орієнтації як наукова проблема / Т. Д. Величко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наук. пр., Одеса, 2012. - С. 220-224.

7. Величко Т. Д. Результати та аналіз дослідно-експериментальної роботи щодо підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Т. Д. Величко // Проблеми сучасної педагогічної освіти, Випуск 43, Ялта, 2014. - С. 39-45.

8. Величко Т. Д. Педагогические условия подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников / Т. Д. Величко // Оралдын гылым жаршысы, Научно-теоретический и практический журнал, № 23 (71), г. Уральск, 2013. - С. 78-83

9. Величко Т. Д. Характеристика критеріїв, показників та рівнів підготовленості майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Т. Д. Величко // Современные тенденции в педагогическом образовании и науке Украины и Израиля: путь к интеграции, Выпуск № 4 научных трудов, Ариель (Израиль), 2013. - С. 130-133

10. Величко Т. Д. Практична готовність майбутнього вихователя до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Т. Д. Величко // Збірник наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції: «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук» (08 лютого 2014 р.) Частина 2, Київ, 2014. - С. 13-16

11. Величко Т. Д. Критерії рівнів підготовленості майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Матеріали за ІХ міжнародна научна практична конференція «Образование и наука на XXI век - 2013» (17-25 октомври 2013 г.), Том 7, Педагогически науки, София. «Бял ГРАД-БГ» ООД - С. 64-67. Електронний ресурс:

http://www.rusnauka.com/30_OINXXI_2013/Pedagogica/2_146844.doc.htm

12. Величко Т. Д. Методологія обґрунтування аксіологічної парадигми в системі професійної підготовки майбутніх вихователів / Новости научной мысли. - г. Прага (Чехия) 27 октября - 05 ноября 2011 г. - С. 27-29

13. Величко Т. Д. Основні критерії готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Матеріали

Запорізької сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (11 квітня 2012 р.), Частина 2, Дніпропетровськ, 2012. – С . 53-55.

14. Величко Т. Д. Особливості групових ціннісних орієнтацій у дітей старшого дошкільного віку / Матеріали Всеукраїнської наукової конференції Науково-дослідна робота у вищих навчальних закладах: досвід та проблеми. - Одеса, 2011. - С. 61-63.

15. Величко Т. Д. Роль цінностей і ціннісних орієнтацій у розвитку особистості / Научная индустрия европейского континента, г. Прага (Чехия), 27 ноября - 05 декабря 2011. - С. 69-72.

16. Величко Т. Д. Специфіка індивідуального пристосування та соціальної адаптації студентів до навчання у вузі / Матеріали Кіровоградської науково-практичної конференції «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (15 серпня 2012 р.) Частина 2, Дніпропетровськ, 2012. - С. 138-141.

17. Величко Т. Д. Теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників / Педагогічний альманах: проблеми та перспективи сучасної освіти, Збірник наукових студентських статей, Випуск 5, Одеса, 2013. - С. 20-23.

АНОТАЦІЯ

Величко Т. Д. Підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.08 дошкільна педагогіка. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2014.

У дисертації визначено сутність та структуру поняття «готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників»; схарактеризовано критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників (достатній, середній, низький); теоретично обґрунтовано й апробовано методика реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників; форми, методи й прийоми підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, готовність майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників, діти старшого дошкільного віку, педагогічні умови, методика підготовки майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників.

АННОТАЦИЯ

Величко Т. Д. Подготовка будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.08 дошкольная педагогика. Государственное учреждение "Южно-Украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». - Одесса, 2014.

Диссертация посвящена исследованию проблемы подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников.

В первом разделе – «Теоретические основы подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников» - представлены результаты теоретического анализа специальной литературы (философской, психологической, педагогической), современных подходов к вопросам профессиональной подготовки будущих воспитателей, которые позволили определить приоритетные направления подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников. На их основе раскрыто понятие «готовность будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников». В диссертации теоретически обоснованы и экспериментально апробированы педагогические условия подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников.

Во втором разделе – «Экспериментальная работа по подготовке будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников» - разработана и апробирована экспериментальная методика подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников, представлены результаты экспериментальной проверки педагогических условий.

Определена структура готовности будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников (мотивационно-ценностный, социально-ролевой, коммуникативно-деятельностный) по их показателям.

Охарактеризованы уровни готовности будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников (достаточный, средний, низкий).

Результаты констатирующего этапа эксперимента показали, что в большинстве случаев готовность студентов к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников отмечалась на среднем и низком уровнями проявления.

Статистика показала необходимость целенаправленной подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших

дошкольников и обусловила выявлению педагогических условий реализации этого процесса.

Согласно первого педагогического условия - направленность учебного процесса на подготовку будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников были проведены лекции-презентации, которые были направлены на систематизацию знаний по формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников, их определения, методы и технологии их осуществления. Второе педагогическое условие - активизация средств ситуационного обучения в процессе подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников реализовывалось на практических занятиях, проводимых в форме тренинговых занятий, деловых игр, дискуссий и анализа конкретных ситуаций. Третье педагогическое условие - привлечения будущих воспитателей к проектировочной деятельности, обеспечивающее сознательное отношение к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников, осуществлялось во время прохождения педагогической практики, где студенты имели возможность полученные знания, умение использовать в условиях реальной работы в дошкольных учебных заведениях. Будущим воспитателям были рекомендованы следующие методы формирования ценностных ориентаций у старших дошкольников: наблюдение за взаимодействием детей; использование новых форм работы с детьми по формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников; подготовка материалов для беседы с детьми и родителями; участие в методических семинарах воспитателей (подготовка докладов по формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников, предоставления материала); проведение консультаций для родителей и детей.

По результатам обработки экспериментальных данных доказана эффективность предложенной методики подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников и правомерность выдвинутой гипотезы.

Ключевые слова: ценностные ориентации, готовность будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников, дети старшего дошкольного возраста, педагогические условия, методика подготовки будущих воспитателей к формированию ценностных ориентаций у старших дошкольников.

RESUME

Velichko T. D. Future Preschool Educators' Training for Developing Value Orientations of Senior Preschool-age Children. – As a Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.08 – Preschool Education. – State Institution "South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy", Ministry of Education and Science of Ukraine. - Odessa, 2014.

In the thesis the concept “future preschool educators’ readiness for developing value orientations of senior preschool-age children” has been defined as well as its main structural components; the criteria, evaluative indicators and levels of future preschool educators’ readiness for developing value orientations of senior preschool-age children (sufficient, average, low) have been determined.

The methodology of implementation of pedagogical factors of future preschool educators’ training for developing value orientations of senior preschool-age children; the forms, methods and techniques of preschool educators’ training for developing value orientations of senior preschool-age children have been theoretically substantiated and experimentally verified.

Key words: value orientations, preschool educators’ readiness for developing value orientations of senior preschool-age children, preschool-age children, pedagogical factors, methodology of future preschool educators’ training for developing value orientations of senior preschool-age children.